

Різноманітними є форми проведення занять: у формі лекції, бесіди, дискусії, оповідання, практикуму, диспуту, круглого столу, перегляду відеофільму; залучення до єднання зусиль та розвитку ділового партнерства миротворчих об'єднань молоді для популяризації Культури Миру та досвіду кращих прикладів миротворчих дій (участь у XVII виїзній Сесії Університету Культури Миру Українського Руху "Педагоги за мир та взаєморозуміння" за темою "Рідна та іноземні мови як засоби полікультурного виховання в контексті Культури Миру", участь у роботі Всесвітньої організації «Люди до людей» («People to people International»).

Формування міжкультурної толерантності студентів успішно здійснювалося також у процесі *проектної діяльності*. З метою поширення досвіду впровадження проектів "Служіння заради миру" нами проводився *учнівсько-студентський проект* "Всі ми діти твої, Україно!" в номінації "Сприяння діалогу між різними расами, народами, культурами". Проект передбачав орієнтацію учнівської та студентської молоді на розуміння перспектив розвитку дитячої і молодіжної співпраці, полікультурного сприйняття навколишньої дійсності, збагачення знань молоді з питань політичного, економічного та культурного життя представників інших народів, поваги до їх цивілізацій, культур, моральних цінностей, укладу життя.

Висновки. Досліджуючи нашу проблему, ми дійшли висновку, що аналіз вітчизняного та закордонного досвіду дають можливість досліджувати проблеми формування міжкультурної толерантності, створити логічно взаємопов'язану, цілісну систему знань.

Сьогодні потрібні нові підходи в розробці методології та теорії цієї важливої проблеми, у виявленні концептуально зорієнтованої перспективи, яка дозволила б усвідомити, якого громадянина необхідно виховувати, які почуття необхідно в нього формувати, яка найбільш повно відповідала б управлінню студентської молоді у позитивних діях, яка сприяла б розвитку толерантної комунікативної поведінки, формуванню моральних почуттів і звичок, яка забезпечувала б формування позитивної системи ставлення студентів до дійсності, встановлення толерантних міжкультурних відносин в різних видах діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безкоровайна О.В. Як зробити школу толерантною: можливості і засоби / О.В. Безкоровайна. – К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
2. Безпальча Р. Шляхи мирного розв'язання конфліктів у школі / Р.Безпальча. – К., 2002. – 215 с.
3. Декларація принципів толерантності. Прийнята на Двадцять восьмій сесії Генеральної асамблеї (25 жовтня-16 листопада 1995 р.), яка відбулась у Парижі. – Париж: ООН, 1996. – С. 16.
4. Завірюха Л.А. Оволодіння засадами толерантності в студентському середовищі / Л.А.Завірюха // Педагогіка толерантності. – 2003. – №1. – С. 76.
5. Родигіна І.П. Діяльнісний підхід до формування базових компетентностей учнів / І.П. Родигіна // Зміст, форми і методи навчання. – 2005. – №1. – С.34-38.

О.В. БЕЗКОРОВАЙНАЯ. ФОРМИРОВАНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ ТОЛЕРАНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ В КОНТЕКСТЕ АКСИОЛОГИЧЕСКОЙ ПАРАДИГМЫ

Резюме. В статье раскрыты теоретические положения исследуемой проблемы, рассматривается смысловое значение понятия «толерантность», «межкультурная толерантность», рассмотрены основные составляющие концептуальной модели формирования межкультурной толерантности, выделены эффективные формы и интерактивные методы обучения со студенческой молодежью.

Ключевые слова: межкультурная толерантность, концептуальная модель интерактивные методы, личностно ориентированный подход.

O.V. BEZKOROVAYNA. FORMATION OF INTERCULTURAL TOLERANCE STUDENTS OF PHILOLOGY IN THE CONTEXT OF AXIOLOGICAL PARADIGM

The summary. The article deals with the theoretical aspects of the problems, the sense meaning of the concepts "tolerance", "intercultural tolerance" are observed, the main parts of the conceptual model of the formation of intercultural tolerance are examined, the effective forms and interactive methods of education of the students are distinguished.

Key words: intercultural tolerance, the conceptual model, interactive methods, personality-oriented approach.

Одержано редакцією 27.03.2015 р.

УДК: 378. 147: 811. 111' 373

Н.В. СЯСЬКА

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ ПОЕТИЧНОГО ЖАНРУ МАЙБУТНІМИ УЧИТЕЛЯМИ-ФІЛОЛОГАМИ

Резюме. У статті розкрито особливості формування англомовної лексичної компетентності у майбутніх учителів, виявлено послідовні фази оволодіння студентами лексичним матеріалом.

Ключові слова: сприймання, осмислення, запам'ятовування, засвоєння англомовної лексики поетичного жанру.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Повноцінне володіння іноземною мовою неможливе без засвоєння достатнього запасу лексичних одиниць для впевненого користування студентами нерідною мовою. У зв'язку з цим науковий і практичний інтерес представляє виявлення послідовних фаз оволодіння студентами

лексичним матеріалом, його грамотне і вільне вживання в іншомовному мовленні. Розглянемо психологічні особливості процесу засвоєння слів іноземної мови детально.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перш за все звернемося до самого терміну «засвоєння». В. Беспалько розглядає процес засвоєння і виокремлює певні рівні засвоєння матеріалу: 1) *перший* співвідноситься з пізнавальною діяльністю. Це алгоритмічна діяльність при зовні заданому алгоритмічному описі «з підказкою»; 2) *другий* припускає застосування раніше засвоєних дій у вирішенні нової задачі. Студенти виконують дії, самостійно відтворюючи і застосовуючи інформацію про раніше засвоєну основу виконання певної дії; 3) *третій* вимагає від студентів доповнення (уточнення) ситуації і застосування раніше засвоєних дій для вирішення нетипової задачі, в ході самостійної трансформації відомої основи типової дії і побудови суб'єктивно нової дії для вирішення нетипової задачі; 4) *четвертий* співвідноситься з діями творчого типу, в результаті яких створюється нова основа діяльності. Людина діє без правил, але у відомій їй сфері [2, 55-56]. Представлені чотири рівні засвоєння матеріалу, що запропоновані В. Беспалько, за своєю психологічною суттю перетинаються із загальновідомими чотирма етапами засвоєння, обґрунтованими Л. Виготським, Л. Рубінштейном. Вони полягають в послідовності переробки інформації: від її сприймання та усвідомленого осмислення, а від них до запам'ятовування та застосування на практиці [8].

Формулювання цілей статті. Завданням цієї статті є виявити особливості засвоєння англомовної лексики поетичного жанру, що забезпечуватимуть ефективне оволодіння майбутніми вчителями-філологами англомовною лексичною компетентністю.

Виклад основного матеріалу дослідження і перспективи подальших розвідок. Відтак, процес засвоєння іншомовних лексичних одиниць поетичного жанру, в нашому випадку, включає: їх сприймання, осмислення, запам'ятовування й застосування. Розглянемо кожен етап окремо.

Сприймання передбачає відображення у свідомості людини окремих властивостей предметів і явищ, що діють в даний момент на органи відчуття.

Мета сприймання вступає у конфлікт з часом, оскільки зростання кількості інформації змушує до додаткового аналізу мовних засобів, що веде до зайвих і непродуктивних витрат часу. Цим пояснюються часті випадки непорозуміння навіть у разі доброго знання лексичних одиниць. Значні труднощі розуміння можуть спричинитися умовами, за яких гальмується нормальний темп перекодування, наприклад, при відсутності пропусків між словами в тексті, слуханні з порушенням членуванням мовленнєвого потоку на дискретні смислові одиниці (монотонність) або мовлення з сильним акцентом. Отже, формування механізмів сприймання мовлення пов'язане з формуванням оперативних одиниць сприймання, а досконалість цих механізмів досягається шляхом збільшення оперативних одиниць мовлення. Сприймання іншомовного тексту є можливим з опорою на морфеми, проте опора на слова дозволяє читати швидше і вільніше. Коли оперативні одиниці є більшими за слово, сприймання протікає якісніше, оскільки процеси перекодування символів відбуваються з високою швидкістю та точністю. Сприймання іншомовної поетичної лексики здійснюється з використанням слухового та мовленнєво-рухового аналізаторів для диференціації звукових / граматичних форм поетичних ЛО; асоціації графічного образу слова з лексичним значенням; смислових зв'язків поетичної ЛО з іншими словами, що зумовлює проникнення у зміст тексту; відбувається не тільки на рівні ізольованих слів, а й паралельно на більш високих рівнях – словосполучень / речень і понадфразових єдностей.

Наступне поняття, що потребує детального аналізу – це **осмислення**. Сприймання повинно обов'язково переростати в осмислення й розуміння навчального матеріалу, яке здійснюється шляхом первинного і в значній мірі узагальненого встановлення зв'язків між явищами і процесами, з'ясування їх будови, складу, призначення, розкриття причин явищ.

Так, як засвоєння лексики іноземної мови повинно носити не стільки теоретичний, скільки практичний характер, то й викладачі повинні намагатися формувати у студентів не стільки механізми знання, скільки механізми володіння іншомовною лексикою. Психологічно практичне володіння словом передбачає утворення у свідомості студентів відповідного поняття, без якого слово не може використовуватись у мовленні в якості називання чи позначення того, що є предметом мислі. А вживати слово в мовленні лише на основі знання його значення просто неможливо, якщо тільки не мати на увазі дискурсивно-логічне володіння мовою як кодом. Викладачу, який намагається навчити своїх студентів практичному оволодінню іноземною мовою, обов'язково потрібно знати не тільки положення лінгвістики про значення слова, але і положення психології про поняття. До того ж, при навчанні лексичного аспекту мовлення важливо задіювати різні види мотивації, не лише комунікативну і пізнавальну, але й естетичну, що, на нашу думку, забезпечується використанням у навчальному процесі автентичних творів усіх трьох родів: прози, лірики, драми. Використання на практичних заняттях з англійської мови автентичних поетичних творів створюють умови для розвитку творчого мислення: чим багатші естетичні знання студентів, тим краще буде працювати їхня власна уява та мислення, а отже стимулюватися бажання висловити та обґрунтувати власну точку зору. Формування навичок вживання лексики становить лексичні зв'язки. Засвоювати слова потрібно так, щоб вживати їх не лише у рецептивному, а й у репродуктивному та продуктивному мовленні. Звідси впливає проблема запам'ятовування.

За способом запам'ятовування матеріалу існують такі типи пам'яті: зорова, слухова, моторна [7]. Крім того, за характером психічної активності розрізняють рухову, емоційну, образну, словесно-логічну пам'ять. У зв'язку з цим доцільно запам'ятовувати інформацію, активізуючи різні типи пам'яті. Це підвищує швидкість заучування, збільшує довготривалість збереження інформації, покращує якість відтворення матеріалу [5, 255].

Властивості рухової пам'яті активно використовуються при вивченні лексичних одиниць: коли дієслово супроводжується відповідною дією, при механічному записуванні нового слова декілька десятків разів добре засвоюється його орфографічне написання, а при багаторазовому повторенні його вголос рухова активність мовленнєвого апарату допомагає запам'ятати правильну вимову слова. До речі, в останньому випадку, крім рухової, працюють також зорова і слухова пам'ять [7].

Образна пам'ять залучається до вивчення лексичного матеріалу створенням яскравих образів до слів та словосполучень. Словесно-логічна пам'ять може також використовуватися при створенні образу тоді, коли в останньому наявне його вербальне відтворення. Крім того, цей вид пам'яті задіюється при побудові асоціативних зв'язків, логічних ланцюгів тощо. Емоційна пам'ять активізується при наданні словам, образам або діям емоційного забарвлення, гумористичних, іронічних, сатиричних, гротескних, метафоричних, метонімічних або інших елементів [7].

Слід наголосити, що максимальне використання усіх властивостей типів пам'яті та задіяння різних її видів при вивченні лексичного аспекту мови є необхідною умовою роботи. Для найкращого запам'ятовування лексики слід обов'язково ставити конкретну ціль – не тільки сприйняти матеріал, а й запам'ятати його. Крім того, слід брати до уваги той факт, що запам'ятовування, включене до будь-якої діяльності, виявляється найбільш ефективним. До того ж доведено, що свідоме запам'ятовування в декілька разів продуктивніше за механічне (запам'ятовування без усвідомлення логічних зв'язків між різними частинами матеріалу, що сприймається) [6].

Застосування. В процесі засвоєння необхідно забезпечити не лише міцність, глибину і усвідомленість, але й дієвість знань, тобто вміння застосовувати ці знання на практиці, в навчанні і житті. Використання знань здійснюється в найрізноманітніших формах і залежить від характеру навчального предмету, специфіки змісту навчального матеріалу. Навчання лексики повинно відбуватися на засадах міжпредметної координації, коли студент має змогу використовувати засвоєні ЛО у діяльності, спрямованій не на їх безпосереднє відпрацювання, а на вирішення професійно-орієнтованих проблем, що несуть істотне практичне значення.

Всі описані елементи засвоєння існують не ізольовано, а в їх діалектичному взаємозв'язку. Вже сам процес сприймання містить у собі початкові елементи розуміння і осмислення; розуміння неможливо відокремити від осмислення. Аналогічно синтетично проявляють себе елементи засвоєння і узагальнення, закріплення і використання навчального матеріалу. Однак, знання окремих елементів, умов ефективного засвоєння знань дозволяє педагогам краще керувати цим процесом.

Висновки з описаного дослідження і перспективи подальших розвідок. Підсумуємо вищеозначене. Основою психологічних засад формування англомовної лексичної компетентності майбутніх учителів є те, що процес засвоєння іншомовних поетичних лексичних одиниць повинен проходити осмислено і включати такі етапи: сприймання, осмислення, запам'ятовування й застосування на практиці нових ЛО:

- сприймання здійснюється з використанням слухового та мовленнєво-рухового аналізаторів для диференціації звукових / граматичних форм поетичних ЛО; асоціації графічного образу слова з лексичним значенням; смислових зв'язків поетичної ЛО з іншими словами, що зумовлює проникнення у зміст тексту;
- осмислення відбувається шляхом розпізнавання, розуміння та вилучення поетичних ЛО із віршованого тексту; розуміння їх переносного значення та сполучуваності; створення асоціативних зв'язків між словами; порівняння поетичних ЛО з стилістично-нейтральними лексичними варіантами;
- запам'ятовування відбувається з урахуванням зорової, слухової, образної, емоційної і словесно-логічної типів пам'яті. Запам'ятовування лінгвістичної форми поетичних ЛО проходило у процесі довільного запам'ятовування, яке передбачало багаторазове, свідоме й систематичне повторення ЛО, їх утворення різними способами, аналіз їх функцій у реченні. Запам'ятовування смислової форми ЛО відбувалося у процесі мимовільного запам'ятовування з урахуванням емоційної забарвленості поетичних образів; асоціацій за емоціями, які викликають образи; інтересу до змісту поетичного твору; співпереживання героям твору; ритмоутворюючих особливостей поетичного матеріалу; рольової драматизації віршованих творів; аудіозаписів поетичних текстів і фонового музичного супроводу;
- застосування на практиці передбачало вільне використання поетичних ЛО, афоризмів, фразеологізмів у нових комунікативних ситуаціях з метою емоційного забарвлення мовлення і розширення мовленнєвих можливостей майбутніх учителів для вирішення професійно-зорієнтованих і практично-значущих проблем;

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування англомовної лексичної компетентності у майбутніх учителів засобами АПТ. Перспективним напрямком може стати подальша розробка підходів, прийомів та методів для роботи з автентичними поетичними текстами на практичних заняттях з англійської мови та заняттях із інших дисциплін англомовного циклу з метою розробки методики формування англомовної лексичної компетентності студентів старших курсів і магістрантів спеціальності «Іноземна мова і література» в усіх аспектах мовленнєвої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемов В.А. Психология обучения иностранному языкам / В.А. Артемов. – М.: Просвещение, 1969. – 38 с.
2. Беспалько В.П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / В.П. Беспалько // Советская педагогика. – 1968. – №4. – С. 52-69.

3. Борисов Б.М. Модульный поход в подготовке студентов / Б.М. Борисов // Правосудие в Восточной Сибири. – 2001. – № 1-2. – С. 3-5.
4. Борщовецька В.Д. Лінгвістичні передумови навчання фахової англійської лексики студентів-економістів / В.Д. Борщовецька // Вісник КНЛУ. – Серія "Педагогіка та психологія". – 2001. – Випуск 4. – С. 153-156.
5. Вильяллон Э.Х. Использование художественного текста для развития монологической речи на английском языке: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Э.Х. Вильяллон. – М.: Просвещение, 1986. – 179 с.
6. Гальперин П.Я. Психология как объективная наука. Избранные психологические труды / П.Я. Гальперин. – М.: Высшая школа, 1998. – 480 с.
7. Колшанский Г.В. К проблеме понятия и значения слова / Г.В. Колшанский // Иностранные языки в высшей школе. – Випуск 2. – М.: Росвузиздат, 1963. – С. 31-34.
8. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – М.: Педагогика, 1973. – 423 с.

Н.В. СЯСЬКАЯ. ОСОБЕННОСТИ УСВОЕНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЛЕКСИКИ ПОЭТИЧЕСКОГО ЖАНРА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ -ФИЛОЛОГОВ

Резюме. В статье раскрыты особенности формирования англоязычной лексической компетентности у будущих учителей, выявили последовательные фазы овладения студентами лексическим материалом.

Ключевые слова: восприятие, осмысление, запоминание, усвоение англоязычной лексики поэтического жанра.

N.V. SYASKA. FEATURES OF THE ENGLISH VOCABULARY MASTERING OF AUTHENTIC POETIC TEXTS OF THE FUTURE LINGUISTIC TEACHERS

The summary. The article deals with the principles of forming the English lexical competence of future teachers, revealed successive phases of mastering lexical material.

Key words: perception, comprehension, memory, learning the English vocabulary poetic genre.

Одержано редакцією 18.03.2015 р.

УДК: 373. 31 (430)

М.І. ТАДЕЄВА, В.А. ЛЕВИЦЬКА

ВПЛИВ РЕФОРМАТОРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ МОВНОЇ ОСВІТИ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПОЛЬЩИ НА УДОСКОНАЛЕННЯ МОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Резюме. У статті досліджується перебіг реформаторських процесів у сфері мовної освіти старшокласників Польщі та їх вплив на удосконалення шкільної мовної освіти в Україні на сучасному етапі. Аналізується досвід реформування мовної освіти в руслі оновленої мовної політики в Республіці Польща, а також можливість застосування цього досвіду в умовах сьогодення України.

Ключові слова: безперервна мовна освіта, іншомовна освіта, реформування мовної освіти, мовна політика, децентралізація освіти, зміна.

Постановка проблеми. Освіта – це інвестиція народів і вільних людей у своє майбутнє. Вирішального значення для економічного й соціального поступу країни в умовах формування високотехнологічного інформаційного суспільства набуває рівень освіченості й культури всього населення, зумовлюючи зростання потреби в ефективній безперервній освіті важливою ланкою якої є шкільна освіта. І одним з головних засобів розвитку системи освіти та прогресу виступають реформи та інноваційні вдосконалення.

Республіка Польща, яка однією з перших постсоціалістичних країн (від 1989 р.) розпочала системні перетворення в усіх основних галузях суспільного життя, на сьогодні має значний позитивний досвід реформи системи освіти, що заслуговує на необхідність його врахування в освітній політиці України.

Як член Європейського Союзу, Польща виконує Загальноєвропейські рекомендації з освітньої політики, важливими компонентами якої є обов'язковість, доступність і масовість освіти, навчання впродовж життя, інтегрованість змісту освіти та його постійне оновлення, запровадження механізмів вимірювання якості освіти та моніторингу її стану, нарощування технологічності та ресурсоемності освіти.

Проблема мовної освіти залишається нині актуальною та неоднозначною в трактуванні таких українських і зарубіжних науковців, як: А. Богуш, А. Василюк, В. Карташова, Х. Коморовська, А. Кубанек-Герман, В. Плахотник, Н. Пелагеша, В. Редько, М. Тадеєва та інші.

Саме актуальність проблеми, її теоретична і практична значущість, недостатній рівень розроблення й висвітлення у вітчизняній педагогічній науці зумовили вибір нашої статті «Вплив реформаторських процесів у сфері мовної освіти старшокласників Польщі на удосконалення мовної освіти в Україні».

Мета статті полягає у дослідженні особливостей мовної освіти старшокласників Польщі та України в русі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти та визначенні впливу реформаторських процесів у галузі мовної освіти старшокласників Польщі на удосконалення мовної освіти у нашій країні.

Виклад основного матеріалу. XXI століття ЮНЕСКО оголосило століттям освіти. Організація Об'єднаних Націй визнала рівень та якість освіти показниками розвитку людського потенціалу, який забезпечує соціально-економічний прогрес суспільства загалом.

У сучасному освітньому просторі мовна освіта є важливим засобом формування свідомості особистості та її здатності бути соціально мобільною у полікультурному суспільстві, академічно мобільною – у